

SZERVEZŐKRE VÁRUNK!

Írta: Tóth Bagi István

A jugoszláviai magyarság az elmúlt hat évben folytatott politikai visszavonultsága és két legnagyobb közművelődési egyesületének feloszlátása után a társadalmi széttagoaltság, a szervezetlenség állapotába jutott. A helyenként még létező kulturális és egyéb célú egyesületeket a társadalmi szervezkedés mai fejlett fokához mérten nem tekinthetjük egy egész nép átfogására alkalmas szervezeteknek. Úgyszólván minden egyesület nem más, mint néhány többé-kevésbé agilis embernek összeállása, amely köré a többi ember közömbösen gyülekezik. Támogatják az egyesületet úgyszólván hivatalból – mert hát magyarok –, de különös átütő erejű lelkesedés vagy ügybuzgalom nem fűti őket. Ezért mondhatjuk azt, hogy a jugoszláviai kisebbségi magyarság a teljes szervezetlenség, széttagoaltság állapotában él.

Ez a széttagoaltság és szervezetlenség azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy aránylag rövid időn belül nem lehetne létrehozni valamely teljesen átfogó és életképes szervezetet – tegyük fel, egy gazdasági érdekszövetséget. Ügyes és megrendíthetetlen hittel teli szervező egyéniség nemcsak a már meglévő egyesületek jó részét tudná felhasználni, hanem nagy tömegű, eddig ismeretlen értékes embereket találna. Mert élnek minden vidéken jóakarató, tisztességes és őszinte szándékú emberek, akik eddig némán figyelték az eseményeket, de lelkükben állandóan forrott a napi események vegyülete, tiszta véleményt alkottak a világi dolgok állásáról, és arról, hogyan kellene a dolgokat intézni (a vélemények meglepően azonosak), azonban szeméreméretből, de nem kevésbé tunyaságból és félelemből sohasem közölték nagyobb körrel ezt a véleményüket. Ezeket a tisztességes embereket aktivizálni kell, tette serkenteni, lelkesíteni – és ezeknek a vállaira építhető életképes szervezet. Nem az anyag hiányzik, hanem az erélyes és ügyes formáló kéz. Aki magyar tömegeket kíván szervezni, az balsikerét sohase kísérelje meg azzal megokolni, hogy a magyarság tunya, és nem hajlandó semmiféle közügy iránt érdeklődést mutatni, mert ezzel nem a magyarság szegénységi bizonyítványát állítja ki, hanem a sajátját.

A magyarság valóban tunya – de nem azért, mintha hozzá hasonló műveltségi állapotban lévő más nemzetnél kisebb mértékben érdeklődne a kultúra és a közügyek iránt. Azért tunya, azért húzódik vissza minden közügynek számító megmozdulástól, mert elvesztette a hitét a műveltségben, de különösen abban, hogy a műveltség fokozásával jobb jövőt teremthet magának. A háború előtt mint földművelő nép természetszerűleg nem tűnt ki a kultúrában. Nem is törte magát különösképpen a műveltség után, mert mint államalkotó nép nagyobb fokú műveltség nélkül is eléggé erősnek érezte magát. A háború után pedig elvesztette a műveltség hasznosságába vetett hitét, illetőleg olyan dolgokat tapasztalt, amiknek az emléke is elperzselt minden hitcsíráját, amely a műveltségből sarjadozott. A háború alatt a műszaki kultúra sohasem látott csodáit ismerte meg. Az urak, akik vezették őt, hatalmasabb, csodásabb haditechnikai dolgokat produkáltak, mint amilyent a szegény nép egyáltalán el is tudott volna képzelni. Mégis: halál, elvesztett háború, általános fejtelenség és nyomor követte ezt a ragyogó hadikultúrát. A nép tehát hitét vesztette benne, és vele kapcsolatban minden más kultúrában.

Az erkölcsös műveltségbe vetett hitet kell visszaállítani és megerősíteni a népnél. Higgye azt, hogy az emberi műveltség kitermelte elvekkel, szervezkedéssel javíthat a saját sorsán. Ezt a hitmegalapozást pedig csak tiszta jellemű és a szívük mélyéig őszinte szándékú, fanatikus hittel rendelkező értelmiségű emberek végezhetik.

A legutóbbi belföldi események, amelyeknek következtében szabadabb lett a sajtó, alkalmasak arra, hogy a népben némileg erősödjék a jog és igazságosság győzelmébe vetett hit. A politikai szabadságjogok tervbe vett megadásával kapcsolatban a társadalom minden részében élénk mozgolódás indult. A lelkek nehéz, majdnem fizikainak modható nyomástól szabadultak meg, és már most is habzsolva élvezik a még csak kilátásba helyezett törvényes szabadságjogokat éppen úgy, amint nehéz álból ébredő ember boldog örömmel üdvözlö a ragyogó napfényt. Emberi számítás szerint a politikai törvények életbe lépése után még nagyobb lendületet vesz a legszélesebb néptömegeknek a közügyek iránti érdeklődése, és ez a lendület nagymértékben tartalmaz majd alkotó erőt is. A tömegek hat esztendeig nem szólhattak bele közvetlenül a közügyek intézésébe, természetes tehát, hogy most ennek a kényszerű visszahúzódottségnek erős visszahatása következik.

A kisebbségi magyarságnak fel kell használnia a nagy tömegeknek ezt a közügyek iránti szinte elemi erejű érdeklődését. De nem politikai téren, hanem elsősorban gazdasági területen. A politika csak arra legyen jó, hogy általa is segítsünk érvényre juttatni a magyarságnak a gazdasági és kulturális fejlődéshez való jogát.

Gazdasági szövetkezetet kell alakítani. Ezt az óhajt, a kisebbségi magyarságnak ezt a szükségletét már annyszor felvetették, megtárgyalták, sőt le is tárgyalták, hogy szinte unalmassá vált – és elcsépeltnek tetszik –, de mégsem valósítottak meg egy szövetkezetet sem. Pedig a napnál is világosabb, a legtermészetesebb módon önként adódik, hogy a szegény, eladósodott vagy már

tönkrement magyar törpe- és kisgazdáknak szövetkezetbe kell tömörülniök, ahol széles látókörű szakember vezetése alatt a terményeiket sokkal jobb áron, kedvezőbb fizetési feltételek mellett értékesíthetik, mint külön-külön, és olcsóbban jobb minőségű anyagot szerezhetnek be. A szövetkezetek előnyeiről már igazán felesleges volna beszélni, azonban mégis újra kell említeni azt, hogy a magyar földművesek és földbirtokosok a szövetkezetekben okos és lelkiismeretes irányítás mellett évente százazrekkkel és milliókkal nagyobb jövedelemre tehetnének szert (összesen) és az ésszerű anyagbeszerzés folytán szintén hatalmas összegeket takaríthatnának meg. Csak szövetkezetnek állhat módjában nálunk, hogy gazdáink közé hozza, megismertesse és átvigye a használatba a mezőgazdasági kultúra legújabb vívmányait, amelyeknek segítségével emelhetik a termés mennyiségét, és javíthatják a hozam minőségét. A mezőgazdaságban is – mint minden társadalmi és gazdasági téren – folytonosan új utakat kell keresni, állandóan figyelni kell a termelés és fogyasztás alakulását. A gazdának nem szabad azt várnia, hogy a búza példátlanul alacsony árát kormányintézkedéssel emeljék fel, mert ezt rendeleti úton elintézni lehetetlen, hanem új növények termelése után kell néznie, amelyek iránt legalábbis néhány évig nagy a kereslet és a termelés kifizetődő. Az új növény termelését, az újfajta talajművelési módot nem szabad minden gazdának külön-külön kipróbálnia, mert ezzel balsiker esetén valamennyiük érzékenyen károsodik, hanem ott a szövetkezet, kísérletezzen az, és ha ez sikerrel jár, akkor a jövő évben már valamennyi tagja egységes utasításra, egységes eljárás mellett termelheti az új, pl. ipari növényt. A termés elhelyezését a szövetkezetnek még a vetés ideje előtt biztosítani kell. A másik példa: egyes külföldi fogyasztóállamok csak nagy tyúktojásokat vásárolnak. A tojás az, amiből a falusi lakosság állandóan tud egy kevés pénzt csinálni, annyit, amennyi háztartása napi egy-két dináros kiadásának fedezésére elegendő. Azonban nálunk a parasztok nem figyelnek arra, hogy milyen nagyságú tojást termelnek, senki sem oktatja őket, hogy milyen fajú tyúkot tartsanak – és így csak apró vagy közepes nagyságú tojást visznek a piacra. Az ilyen tojást is megveszik, de nagyon olcsón, néha – tavasszal – szinte csak néhány paráért. Nem fizetnek érte többet, mert ezt a tojást a belföldön használják el, a külföld nem veszi át. A gazdasági szövetkezetnek volna kötelessége, hogy tagjait fajbaromfiakkal ellássa, a tojástermést átvegye, és kiszállítsa a külföldre. A gazdasági szövetkezet feltétlenül aránytalanul nagyobb árat tudna fizetni a tojásért, mint az üzleti profitot hajszóoló baromfiexportőrök.

A példákból elég ennyi. A gyakorlati kivitelre vonatkozóan elsősorban azt kell megjegyezni, hogy Jugoszláviában a szövetkezeti mozgalom közismerten igen előrehaladott. A legtekintélyesebb politikusok és nemzetgazdászok állanak a szövetkezeti mozgalom élén, és a szövetkezetek részére minden lehető kedvezményt megadnak. A szövetkezetek szervezetét nem szükséges nekünk, kisebbségi magyaroknak kidolgozni, az készen áll, csak ki kell nyújtani érte a kezünket. Nem új elméletekre és nem kísérletezgetésekre van szükségünk, hanem emberekre, cselekvő és szervező erőkre. Nem is annyira már kész, teljes gazdasági és szövetkezeti ismeretekkel rendelkező emberekre van szükség,

mint inkább gyors, ügyes, erélyes és feltétlenül magas értelmi színvonalú, valamint minden körülmények között hites, becsületes ember kell, olyan, aki teljesen fel tudja érni ésszel a szövetkezeti mozgalom jelentőségét, ismeri helyi viszonyainkat, és aki sohasem csügged el.

Azokat, akik a szövetkezeteknél fontos működést végeznek, és valóban dolgoznak, a mai viszonyokhoz képest jól meg is kell fizetni. Csak így kerülhető el az, hogy a szövetkezetek fontos ügye a tiszteletbeli funkcionáriusok lanyha, mellékesen végzett munkája miatt elveszen.

Ha már a gazdasági szövetkezetek működnek, akkor arra kell állandóan vigyázni, hogy ezek a szövetkezetek mindig friss, mozgékony, mindenre kiterjedő figyelmű és tagjaikkal szemben előzékeny intézmények legyenek. Vagyis óvakodni kell attól, hogy bürokratikussá kövesedjék, mert a polgároknak éppen elég bajuk van a bürokratizmussal, semhogy még a megsegélyezésére alakult intézmények is nehézkes eljárást tanúsítsanak.

A gazdasági szövetkezetek mellett még egy szövetkezeti rendszert kell megalkotni: az egészségügyi szövetkezeteket. Erről a Reggeli Újság nemrégiben részletesen írt, ismertette a szövetkezet szervezetét, és ezzel kapcsolatban a jugoszláviai magyar kisebbség egészségügyi helyzetét. Az egészségügyi szövetkezetnél is teljesen kidolgozott és kipróbált a rendszer, csupán tetterős ember vagy emberek szükségesek a szövetkezetek megvalósítására. Az egészségügyi szövetkezetek nemcsak a népegészség őrei, hanem szociális tekintetben is igyekeznek gondoskodni a lakosságról.

Ember kell ide is. Olyan, aki tud, mer, vállalja a fáradságot, és nem riad vissza semmiféle kezdeti nehézségtől.

A történelem azt mutatja, hogy a legnagyobb képességekkel rendelkező ember sem képes csupán egymaga, a körülmények összejátszása nélkül hatalmas tömegmozgalmakat vagy más nagy eseményeket előidézni. A legnagyobb szervező és lélekismerő géniusz kísérletezése is meddő marad akkor, ha a körülmények nem érettek meg a cselekvésre. Viszont bármennyire is megérett a helyzet valamilyen tömegmozgalom megindítására, mindig szükség van az átlagon felüli képességű vezetőre. A géniusz és a korszellem egymásra szakadatlanul hatással vannak, éppen úgy, mint a tömeg és az egyén is.

Nálunk a helyzet meglehetősen érett a gazdasági szervezkedésre, és ha a lelkek még nem eléggé érzik ennek szükségességét, akkor nevelni, érlelni kell őket erre.

Szükséges nagyfokú bátorság, hogy valaki nem száz, hanem ezer gátlást és akadályt is legyőzve az említett irányokban valamit tegyen a kisebbségi magyarsáért.

Óvakodni kell attól, hogy a magyarság gazdasági és egyéb szervezeteit olyan élősdiak hadserege szállja meg, akik csak a jóban, haszon esetén tudnak a nép fölött látszólagos vezető szerepet játszani, de akik a valóságban messze állnak a néptől, és balsors esetén minden közösséget megtagadnak vele. Az ilyenek pedig főképpen azoknak a soraiból kerülnek ki, akik nem a nép testéből származnak. Az emberi sorsot irányító örök természeti törvények szerint mindig

van egy emberréteg, amely a népi tenger mélyéből fölfelé törekszik, anyagiakban és szellemiekben meggyarapszik, vezető réteggé válik, viszont a régebben vezetővé vált emberréteg többé-kevésbé már elhasználja azokat az erőket, amelyek felvitték a magasba, és ennek következtében magasabb műveltségének roncsaival visszahull a mélybe, és a népi talajt – mint az elégett nemes növény hamuja a földet – egy fokkal megjavítja. Egy ilyen körforgás több évszázadig is eltart, és az a fontos, hogy a vezető réteg mindig a népből emelkedjék ki, és esetleg vissza is tudjon hullani oda. Azonban az az úgynevezett vezető réteg, amely nem a néptestből származott, vagy amely annyira eltávolodott a néptől, hogy abba soha többé nem képes belevegyni, az nem tud közösséget vállalni a néppel, az nem tud teljes erejével segíteni rajta.

A múltban sok esetben megtörtént, hogy olyanok állottak az élre, akik a konjunktúra idején csak a hasznot húzták, és aztán a balsorsban minden közösséget megtagadtak a néppel, és még arra sem fordítottak erőt, hogy bátorítsák a körülöttük állókat. Nem volt erejük arra, hogy visszavonuljanak, hanem a nép érdekeinek ellenére azt hangoztatták, hogy ilyenek az idők, és mindenkinek teljesen ennek az időnek a szellemében kell nemcsak cselekednie, hanem még éreznie is.

Nem kellene olyan emberek, akik a kávéház üvegtáblái mögött gúnyosan, hitetlenül, lekicsinylően beszélnek a népről.

A nemzedékek?

Az idősebb generációban sok a fáradt, megtört, az új viszonyokba beletörődni nem tudó kávéházi üzletember vagy visszahúzódtott úri dzsentrí. Tudásuk és tapasztalatuk természetszerűleg nagyobb, mint a fiataloké, azonban meg kell jegyezni azt, hogy a fiatalok között is akad néhány alaposan képzett ember. A fiatalok előnyei főképpen az ifjú hit, erő, lendület és az új viszonyok közé való nevelődöttség.

A fiatal nemzedéknek az eddiginél jóval nagyobb teret kell elfoglalnia a ki-sebbség vezető rétegében, de az öregeket sem szabad teljesen háttérbe szorítani.